

Instrukcja monitorowania jabłoni na obecność występowania miodówek *Cacopsylla melanoneura* i *Cacopsylla picta* – wektorów proliferacji jabłoni

Krystyna Jaworska, Wojciech Warabieda

Opracowanie wykonano w ramach zadania nr 1.5 „Diagnostyka zagrożenia przez agrofagi inwazyjne, podlegające obowiązkowi zwalczania, opracowanie metod zwalczania i zapobiegania ich rozprzestrzenianiu się”, Programu Wieloletniego „Rozwój zrównoważonych metod produkcji ogrodnictwa w celu zapewnienia wysokiej jakości biologicznej i odżywczej produktów ogrodnictwa oraz zachowania bioróżnorodności środowiska i ochrony jego zasobów”, finansowanego przez MRiRW.

Występujące na jabłoni miodówki *Cacopsylla melanoneura* i *Cacopsylla picta* = *costalis*, w odróżnieniu od miodówki jabłoniowej (*Cacopsylla mali*), nie powodują szkód bezpośrednich, gdyż nie występują zbyt licznie. Stwierdzono jednak, że owady te wykazują bardzo dużą szkodliwość pośrednią jako wektory fitoplazm, które wywołują chorobę proliferacji jabłoni.

Obecnie w wielu krajach UE prowadzi się monitoring występowania obu gatunków miodówek na jabłoni i zaleca się ich profilaktyczne zwalczanie. Skutecznie przeciwdziała to rozprzestrzenianiu się choroby proliferacji jabłoni, którą coraz częściej wykrywa się w sadach jabłoniowych na terenie UE. Badania przeprowadzone w Instytucie Ogrodnictwa wskazują, że miodówki *Cacopsylla melanoneura* i *Cacopsylla picta* występują powszechnie na jabłoniach także w Polsce. Dlatego wydaje się konieczne wprowadzenie lustracji ich występowania i metod zwalczania. Działaniami tymi należy objąć w pierwszej kolejności sady zraźnikowe i szkółki oraz zagrożone tą chorobą produkcyjne sady jabłoniowe.

Miodówki *Cacopsylla melanoneura* i *Cacopsylla picta* zimują w postaci dorosłej (imago). Pod koniec zimy i wczesną wiosną migrują z miejsc zimowania na jabłonie. Migracja miodówki *Cacopsylla melanoneura* odbywa się wcześniej niż miodówki *Cacopsylla picta*.

W Polsce, w warunkach przeciętnej zimy migracja miodówki *Cacopsylla melanoneura* rozpoczyna się w marcu, a jej maksimum przypada na

przełom marca i kwietnia lub w pierwszym tygodniu kwietnia. Miodówkę *Cacopsylla picta* najliczniej odławiano na jabłoni w pierwszej i drugiej dekadzie kwietnia.

Występowanie obu gatunków miodówek najlepiej i najłatwiej monitorować przez odławianie owadów na żółte pułapki (tablice) lepowe (Fot. 1). W starszych sadach jabłoniowych metodę tę można uzupełnić lub zastąpić strząsaniem owadów z gałęzi drzew na płachtę entomologiczną (Fot. 2).

Szkółka

Sad zraźnikowy

Sad produkcyjny

Fot. 1. Żółta pułapka (tablica) lepowa do odłowu miodówek

Fot. 2. Strząsanie miodówek na płachtę entomologiczną

Żółte pułapki lepowe w liczbie od 4 do 5 na 0,5 ha powierzchni monitorowanej należy rozwiesić pod koniec lutego lub w marcu. Następnie należy je systematycznie przeglądać aż do połowy kwietnia, początkowo co 10, później co 7 dni, licząc miodówki w poszczególnych okresach. Optymalny termin zabiegu określa się po odłowieniu od kilkunastu do kilkudziesięciu miodówek omawianych gatunków średnio na 1 tablicę. Na starszych drzewach miodówki należy monitorować w podobnych terminach, strząsając owady na płachtę entomologiczną i określając ich liczbę. Każdorazowo na 1-2 ha monitorowanego sadu należy strząsnąć owady ze 100 losowo wybranych gałęzi (po jednej z drzewa), a następnie policzyć miodówki.

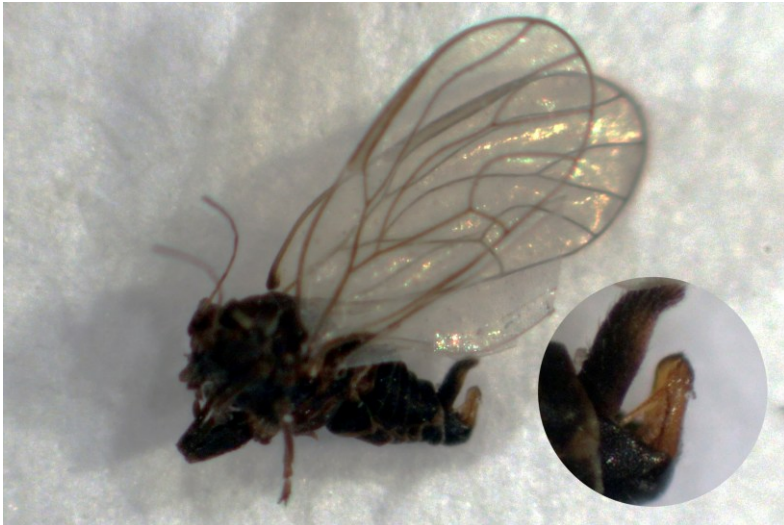
Obecność od kilkunastu do kilkudziesięciu miodówek *Cacopsylla melanoneura* i/lub *Cacopsylla picta* wskazuje na zagrożenie i określa optymalny termin zabiegu.

Dla ułatwienia identyfikacji obydwu gatunków miodówek zamieszczamy zdjęcia samicy i samca miodówki *Cacopsylla melanoneura* (Fot. 3 i 4) i miodówki *Cacopsylla picta* (Foto. 5 i 6) z uniesionymi skrzydłami, by lepiej było widać charakterystyczne zakończenia ich odwłoków, oraz zdjęcia przysadek płciowych samic i samców, które znajdują się na

końcowych segmentach odwłoków. Budowa przysadek płciowych jest silnie zróżnicowana i jest jedną z podstawowych cech systematycznych pozwalających odróżnić poszczególne gatunki miodówek.

Fot. 3. Samica miodówki *Cacopsylla melanoneura*; przysadki płciowe samicy (pokładelko)

Fot. 4. Samiec miodówki *Cacopsylla melanoneura*; przysadki płciowe samca (aparatus kopulacyjny)

Fot. 5. Samica miodówki *Cacopsylla picta*; przysadki płciowe samicy (pokładelko)

Fot. 6. Samiec miodówki *Cacopsylla picta*; przysadki płciowe samca (aparatus kopulacyjny)